

EESTI ADVOKATUUR

MAKSEJÕUETUSÕIGUSE KOMISJON

Austatud minister Urmas Reinsalu
Justiitsministeerium
Tõnismägi 5a
15191 Tallinn

Teie: 02.02.2016

Meie: 26.02.2016

Edastatud e-posti teel: kodifmaksejouetus@just.ee

Eesti Advokatuuri Maksejõuetusõiguse komisjoni arvamused ja ettepanekud maksejõuetusõiguse revisjoni lähteülesande projekti kohta

Olete 02.02.2016 edastanud Eesti Advokatuuri Maksejõuetusõiguse komisjonile (edaspidi komisjon) arvamuste ja ettepanekute esitamiseks maksejõuetusõiguse revisjoni lähteülesande projekti (edaspidi lähteülesanne).

Komisjon on omaltpoolt lähteülesande läbi töötanud ning soovib juhtida tähelepanu järgmistele teemadele, esitades kaalumiseks allolevad arvamused ja ettepanekud. Komisjon ei korda siinkohal oma eelnevaid arvamusi ja ettepanekuid, mis on lähteülesandes juba piisavalt kajastatud.

1. Võimaldada vandeadvokaatidel tegutseda pankrotihalduritena ilma Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Kotta kuulumata.

Komisjon esitas Justiitsministeeriumile maksejõuetusõiguse revisjoni ettevalmistamise raames 23.09.2015 ettepaneku võimaldada vandeadvokaatidel tegutseda pankrotihalduritena ilma Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Kotta (edaspidi Koda) kuulumata.

Nimetatud ettepanek on leidnud kajastamist lähteülesande punktis 7.2, kuid ühtegi konkreetset edasist sammu nimetatud ettepaneku osas lähteülesanne ei sisalda. Komisjon on arvamusel, et vandeadvokaatide poolt pankrotihaldurina tegutsemiseks paralleelselt kahte kutseorganisatsiooni kuulumine ja sellest tulenevalt ka topelt liikmemaksude tasumine ei ole vajalik ega põhjendatud ning otstarbekas oleks ka nimetatud probleem üldise maksejõuetusõiguse revisjoni käigus lahendada.

Nimetatud probleemi lahendamise tegelikuks takistuseks on Koja alarahastatus, kuid Koja rahastamine ei peaks toimuma vandeadvokaatide arvel, kes maksavad liikmemakse Eesti Advokatuurile ega saa sisulist kasu Kotta kuulumisest. Koja alarahastusega seonduv probleem tuleb lahendada muul viisil kui pankrotihalduritena tegutsevate vandeadvokaatide arvel.

Komisjon juhib tähelepanu, et Koja rahaliste ressursside olukord on Komisjoni hinnangul isegi koos vandeadvokaatidest pankrotihaldurite liikmemaksudega selline, et see ei võimalda vastava kutseorganisatsiooni arengut ja seadusega talle pandud ülesannete täitmist, mis toetaks pankrotihaldurite kutsetegevust.

Ühe võimaliku lahendusena näeb Komisjon Koja tegevuse laiendamist teiste tugevaid kutseorganisatsioone mitte omavate kutseesindajate arvel (näiteks vandetõlgid) ja pankrotihaldurite tegevuse allutamist Eesti Advokatuurile. Sellisel juhul peaksid kõik pankrotihalduritena tegutseda soovivad isikud astuma üleminekuperioodi jooksul Eesti Advokatuuri liikmeteks ning kogu nende kutsetegevus allutatakse ainult Eesti Advokatuurile. Sisulist järelevalvet pankrotihalduritena tegutsevate vandeadvokaatide üle teostab juba täna Eesti Advokatuur ja sellest tulenevalt saaks kogu pankrotihaldurite tegevus ühtselt ka advokatuuri senini mitte kuulunud pankrotihaldurite osas korrastatud.

Vandeadvokaatidele peab igal juhul jääma vandeadvokaadi elukutsest tulenevalt õigus tegutseda pankrotihalduritena, kuid seda ilma Kotta kuulumata või teisi ebamõistlikke piiranguid seadmata.

2. Pankrotimenetlust puudutavad ettepanekud

2.1. Infotehnoloogilised lahendused

Lähteülesande punktis 2.1.9 (lk 50) on pankrotimenetluse infovahetuse parandamiseks ettepanek kaaluda eraldi platvormi arendamist, mille kaudu toimuks teabe vahetamine ning kuhu pannakse ülesse ka menetlusega seotud dokumendid. Analüüsida tuleks, milliseid e-lahendusi tuleks rakendada pankrotimenetluse läbiviimisel, et tagada senisest efektiivsem infovahetus, menetluse läbipaistvus ning tagada menetlusosalistele parem ülevaade menetlusega seonduvast.

Komisjon soovib juhtida tähelepanu, et vastava platvormi juurutamisel tuleks kindlasti õppida E-toimiku kasutuselevõtmisel tehtud vigadest ning püüda vältida

olukorda, kus uus ja senisest E-toimikust eraldiseisev platvorm kujuneb vähese kasutajasõbralikkusega ja kasutajate halduskoormust veelgi suurendavaks keskkonnaks.

2.2. Võlgniku vara võõrandamine ja maksejõuetute isikute kõrvaldamine tsiviilkäibest

Lähteülesande punktis 3.1.4 (lk 56) on märgitud, et pankrotimenetluse läbiviimine võib olla kordades kulukam, kui kinnisasja realiseerimine pankrotimenetluse väliselt (ilmselt peetakse silmas täitemenetlust) ning maksejõuetuse menetlemise tõhususe uuringu kokkuvõttes on tõdetud, et kaaluda tuleks, kas pandipidajal võiks olla võimalik realiseerida pandiese väljaspool pankrotimenetlust juhul, kui pankrotivara moodustabki vaid pandiga tagatud kinnisvara.

Komisjon peab vajalikuks juhtida tähelepanu sellele, et pankrotimenetluse eesmärk ei ole ainult võlgniku vara võõrandamine, vaid ka tsiviilkäibest maksejõuetuks muutunud isikute õigeaegne kõrvaldamine, et seeläbi vältida suurema kahju tekkimist täiendavatele võlausaldajatele. Kohtutäiturite tasumäärad ei ole pankrotihaldurite tasumääradega võrreldes soodsamad ning lisaks vara võõrandamisele täidavad pankrotihaldurit pankrotimenetluse käigus mitmeid teisi olulisi ülesandeid nagu maksejõuetuse põhjuste väljaselgitamine, kahjulike tehingute tagasivõtmine, kuriteokaebuste esitamine, nõuete ja hagide esitamine, võlgniku likvideerimine ning kustutamine jms. Juhul, kui pandipidajal on võimalik pandiese võõrandada pankrotimenetluse väliselt, siis jätaks see tsiviilkäibesse alles maksejõuetuks muutunud isikud ning suurendaks veelgi seejärel raugevate pankrotimenetluste arvu, mille läbiviimiseks vajalikud vahendid peab kokkuvõttes tagama riik.

Lähteülesande punktis 3.1.4 (lk 57) on täiendavalt märgitud, tuleb analüüsida, kui võrd tuleks arvesse võtta ajutise halduri määramisel pankrotimenetluse majanduslikke aspekte, sh kas peaks säilima võimalus pankrotiavalduse menetluse mitte võtmiseks kui pankrotimenetluse läbiviimine ei ole ilmselt mõistlik ning nõue on ebaoluline.

Ka siinkohal soovib Komisjon juhtida tähelepanu sellele, et pankrotimenetluse üheks eesmärgiks on muuhulgas maksejõuetute isikute tsiviilkäibest kõrvaldamine ning seda silmas pidades peaks säilima maksejõuetuks muutunud isiku suhtes võimalus pankrotimenetluse läbiviimiseks ka väheoluliste nõuete või

muude maksejõuetust kinnitavate asjaolude korral (võlgnik hävitab, raiskab või peidab oma vara).

2.3. Pankrotihaldurite tasumäärade suurendamine

Praegusel juhul peab lähteülesanne vajalikuks pankrotihaldurite tasude ülevaatamist, kuid ei määratle täpsemalt, kas kokkuvõttes nende suurendamiseks, vähendamiseks või ainult arvestamise põhimõtete muutmiseks.

Komisjon soovib juhtida tähelepanu sellele, et pankrotihaldurite tasumäärade ümbervaatamisel või muutmisel ei tohiks need ühelgi juhul väheneda, vaid peaksid kokkuvõttes suurenema. Haldurite tasumäärad on muutumatuna püsinud üle kümne aasta. Samal ajal on nii tarbijahinnaindeks kui ka töötasu alammäär sama aja jooksul oluliselt tõusnud ning tasude uuendamisel tuleb sellega arvestama.

2.4. Füüsiliste isikute maksejõuetust puudutavad küsimused

Komisjon ei ole varem avaldanud seisukohti füüsilise isiku maksejõuetust puudutavates küsimustes (lähteülesande 9. ptk) ja siinkohal soovib komisjon ka selles osas avaldada oma arvamuse.

Lähteülesande (lk 151) kohaselt on tagasisides pakutud välja, et pankrotimenetluse võiks muuta füüsiliste isikute jaoks vähem atraktiivseks ja piirata võiks teatud tüüpi isikute (nt pikaajaliste vangide) juurdepääsu menetlusele. Seejuures on viidatud Tartu Maakohtu ettepanekule jätta pankrotiavaldus menetluse võtmata või jätta see läbi vaatamata, kui on ilmselge, et võlgadest vabastamine ei ole tulemuslik. Komisjon nõustub eeltooduga ning peab probleemiks ka seda, et käesoleval ajal on pankrotivõlgnike, kes ei täida (tahtlikult) PankrS § 173 lg-st 1 tulenevat kohustust tegeleda mõistlikult tulutoova tegevusega ja, kui tal sellist tegevust ei ole, siis seda otsima.

Komisjon on seisukohal, et füüsiliste isikute osalemist pankrotimenetluses piirata ei saa, küll aga tuleb piirata nende isikute osalemise võimalust kohustustest vabastamise menetluses, eesmärgiga välistada seadusest tulenevate õiguste kuritarvitamine juhul, kui võlgnik oma kohutusi ei täida. Seejuures tuleb kaaluda nende pankrotivõlgnike juurdepääsu kohustustest vabastamise menetlusele, kes sellele eelnenud ajutises pankrotimenetluses ja edasises pankrotimenetluses ei täida seadusest tulenevaid kohustusi, sh PankrS § 87 tulenevat pankrotimenetlusest osavõtu kohustust (nt võlgnik ei osuta ajutisele haldurile ja

haldurile abi tema ametiülesannete täitmisel, võlgnik ei täida teabe andmise kohustust, võlgnik ei ole haldurile kättesaadav, võlgnik ei ilmu kohtuistungile ilma tema suhtes sundtoomist rakendamata).

Lisaks eeltoodule nõustub komisjon ettepanekuga, et võlgadest vabastamise menetlus võiks teatud juhtudel toimuda ka ilma eelneva pankrotimenetluseta. Samas on oluline, et sellisel juhul viidaks siiski läbi nõuete kaitsmine, sest tihtipeale puudub võlgnikul endal ülevaade tema vastu suunatud nõuete suurusest (nt on nõudele lisandunud intress või viivis). Nõuete kaitsmisest loobumine võib kõne alla tulla juhul, kui ajutises pankrotimenetluses on võimalik välja selgitada kõik võlausaldajate nõuded ning need nõuded on PankrS § 103 lg 4 alusel kaitsmiseta tunnustatud (nt on võlgnikul vaid üks võlausaldaja, kelle nõue tuleneb kohtuotsusest).

3. Saneerimisseadust puudutavad muudatusettepanekud

Lähteülesande punktis 16.2 on välja toodud Komisjoni poolt juba eelnevalt esitatud arvamus seoses saneerimiskava vastuvõtmisega, kinnitamisega ja muutmisega alljärgnevalt: „Komisjon , et saneerimisseadusesse ei tohi sisse kirjutada olukorda, kus vähesed pandiga tagatud võlausaldajatel (väga tihti pangad), kelle nõuded moodustavad tihtipeale enamiku nõuete kogumahust, oleks demokraatia printsiipi eirates võimalik saneerimismenetlus mingis faasis sisuliselt blokeerida. On tavapärane, et ühel või teisel põhjusel ei pruugi pandiga tagatud võlausaldaja olla saneerimismenetluse läbiviimisest huvitatud. Seda ka juhul, kui on olemas reaalne võimalus ettevõtja edukaks saneerimiseks. Pandiga tagatud võlausaldaja nõuded on tihtipeale tagatud ja tema seisukohast lähtudes võib saneerimine lihtsalt venitada oma nõude realiseerimist.“.

Komisjon palub oma sama seisukoha välja tuua ka lähteülesande punkti 15.2 all, kus on välja toodud huvigruppide arvamus seoses nõuete ümberkujundamisega.

4. Advokatuuri komisjoni esindaja kaasamine loodava maksejõuetusõiguse revisjoni komisjoni koosseisu

Lähteülesande punkti 2.2 järgi moodustatakse maksejõuetusõiguse revisjoni töörühma kõrvale komisjon, kelle liikmed valib ja kinnitab käskkirjaga Justiitsministeerium, arvestades, et töörühma liige ei saa samal ajal olla komisjoni liige. Komisjoni liikmete tööd ei tasustata. Komisjon koosneb komisjoni juhust ja

komisjonis on kokku vähemalt viis liiget. Komisjoni liikmed peavad olema maksejõuetusõiguse ühed parimad asjatundjad.

Komisjon teeb ettepaneku valida ja kinnitada vähemalt üheks Justiitsministeeriumi poolt kinnitatavasse maksejõuetusõiguse revisjoni komisjoni liikmeks Eesti Advokatuuri Maksejõuetusõiguse komisjoni poolt esitatud kandidaat. Vajadusel on mõistlik vastava komisjoni koosseis moodustada suurem kui 5-liikmeline, kuid oluline oleks kaasata ka esindaja Eesti Advokatuuri Maksejõuetusõiguse komisjoni poolt, mis tagaks Eesti Advokatuuri tihedama kaasatuse niivõrd olulisse muudatustepaketti.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Jüri Sirel

Komisjoni esimees

Eesti Advokatuuri Maksejõuetusõiguse komisjon